

George Blecher — Prečo ste nám nechali takýto svet? / *Why did you give us a world like this?*

Pred niekoľkými rokmi som sledoval dvanásťročnú dievča, ako každé ráno trénovalo na tenisových dvorcoch neďaleko môjho domu. Otec, ktorý bol zároveň trénerom, ju podroboval drezúre, pripomínajúcej výcvikový tábor pre nováčikov námorného vojska za starých, politicky nekorektných čias. Musela nacvičovať údery z každej mysliteľnej pozície - ležmo, na kolenách, z boku, zo všetkých rohov dvorca, ponad plece, pomedzi nohy - a umiestniť loptičku kamkoľvek jej otec ukázal. Neprotestovala, ani sa nezдалo, že ju poháňa strach. Pružne poskakovala, kónský chvost jej trčal z baseballovej čiapky; ak aj niekedy pocítovala strach alebo frustráciu, podriadila ich dôležitejšiemu cieľu, predstave o budúcnosti v čarovnom prostredí gladiátorov - atlétov, ktorí sa vznešene šplhajú po chrbtoch súperov k sláve, rešpektu a k zmluvám na športové odevy s firmou Nike.

Jedna vec bola zjavná: v dvanástich rokoch už nebola dieťaťom. Vstúpila do zvláštneho sveta dospelých, naplneného krutou a tvrdou prácou vyžadujúcou bezpodmienečnú špecializáciu, kde sa nezdar rieši desaťnásobne väčšou drinou a prehra je bolestivá ako nôž v srdci, do sveta, o ktorom sa dá povedať, že sa príliš nelíši od súčasného amerického kapitalizmu.

Občas som sa snažil presvedčiť svojho syna, ktorý má tiež dvanásť rokov, aby si so mnou zahral na tých istých dvorcoch. Jeho štýl ani nemohol byť odlišnejší. Z istého dôvodu nechcel so mnou hrať sám; čosi ho na tom znervózňovalo a radšej si priviedol kamarátov. Apaticky sa pohybovali v zadnej časti dvorca, akoby boli na garden party, prudko udierali do lopty vždy, keď sa im zachcelo; ak netrafili, mali dokonca väčšiu radosť ako z vydareného zásahu. Ich spôsob zbierania loptičiek medzi jednotlivými údermi - vždy po jednej! - ma privádzal do zúrivosti.

„Prečo to robíte takto?“, kričal som z mojej strany dvorca. „Prečo si nenaplníte vrecká loptičkami tak, aby ste nemuseli ustavične prerušovať hru?“

A few years ago, I watched a 12 year old girl practise in the mornings at tennis courts near my home. Her father, who was also her coach, put her through drills that looked like Marine boot camp in the old, politically incorrect days. She had to make shots from every conceivable position — lying down, on her knees, on her haunches, from different corners of the court, over her shoulder, between her legs — and place the ball wherever her father directed. But she didn't protest or seem intimidated. Bouncing on the balls of her feet, ponytail sticking through the back of her baseball cap, she'd subsumed any frustration and anxiety she may have felt into a larger scheme, a vision of her future as a part of a charmed circle of gladiator/athletes, nobly climbing over each other's bodies toward fame, respect, and Nike sportswear contracts.

One thing was clear: at 12 she wasn't a child any more. She'd entered a particular adult world of brutally hard work and absolute specialization where frustration is dealt with by working ten times harder, and losing is as painful as a knife in the heart — a world, you might say, not so different from contemporary American capitalism.

Sometimes I'd try to convince my son, also 12, to hit with me on the same courts. His style couldn't have been more different. For one thing, he didn't want to play with me alone; something about it made him nervous, and he preferred to bring friends along. Drifting languidly around the back court as if at a garden party, they'd swat at the ball whenever they felt like it, enjoying missing it even more than hitting it. Their way of retrieving balls between shots — one by one! — drove me crazy.

“Why do you do it that way?” I'd shout from my side of the court. “Why not stuff your pockets with balls so that you don't have to interrupt the play every time?”

“We're in no hurry,” my son would say, and they'd all giggle.

„Nikam sa neponáhľame“, odpovedal môj syn a ostatní sa pochechtávali.

Čo to vlastne robili? Snažili sa zbaviť hru súťaživosti, ambicióznosti - a v istom zmysle aj spoločenskej angažovanosti, ktorá musí umožniť nejakú agresivitu a konfrontáciu? Zmenili to na nie celkom detskú hru, ale na sentimentálnu verziu detstva, ktoré sa nikdy nekonalo, obdobie čistej nevinnosti, v ktorom je jediným pravidlom, že žiadne pravidlá neplatia. Spôsob ich hry mi pripadal ako nevyslovené odmietnutie hodnôt onoho dievčaťa. Zdalo sa, že hovoria: ak hrať tenis znamená vzdať sa všetkého ostatného, tak to nechceme. Hrať s nimi ma však deprimovalo. Keď z hry vylúčili súťaživosť a konflikt, stratila sa aj veľká časť potešenia.

„Nechceš sa naučiť lepšie hrať?“ vravel som synovi.

„Ani nie, chcem sa iba zabaviť.“

„Ale čím lepšie hráš, tým je to väčšia zába-va.“

„Pre mňa nie.“

Samozrejme, takáto polarita neplatí iba pre súčasnosť, alebo výlučne pre Západ; spomínam si, že som čítal ne jeden samizdatový román z Východu, v ktorom boli hlavnými hrdinami staršie verzie môjho syna alebo onoho dievčaťa, alebo oboch. Viem, že mnoho mladých ľudí stále hrá tenis, s menším nasadením než to mladé dievča, a predsa náruživšie ako môj syn - a popritom si žijú svoje vlastné životy. Zdá sa mi však, že kontrast medzi oboma štýlmi je typický pre dva spôsoby, akými sa mnoho mladých ľudí v súčasnosti stavia k svetu. Uvedený kontrast počas posledných desaťročí nadobudol extrémnejšiu podobu; nie iba pre vidinu bohatstva v prípade profesionálnej kariéry dievčaťa (a jeho implicitné odmietnutie v správaní môjho syna), ale pre čosi hlbšie, pre spoločnú predstavu o samotnom svete.

Obaja vnímali budúcnosť ako nebezpečnú. Spôsob, ako uchopiť nebezpečenstvo, predstavoval u dievčaťa jeho ovládnutie, nebezpečenstvo poráža prijatím jeho hodnôt a prebojovaním si cesty až na vrchol. Pod jej chladnokrvnou tvárou seba-pohltenia sa však dal vycítiť veľký strach, hnev a dokonca potreba byť dvanásťroč-

What exactly were they up to? Were they trying to strip the game of competition, ambition — and, in a sense, of social engagement too, which has to allow for some aggressiveness and confrontation? They'd turned it into not exactly childhood play, but a sentimental version of a childhood that never was, a time of pure silliness in which the only rule is that there are no rules. How they played also seemed to me an implicit rejection of the girl's values: if playing tennis means giving up everything else, they seemed to be saying, we want no part of it. Yet it depressed me to play with them. In excluding competition and conflict from the game, they'd also drained off most of the pleasure.

“But don't you want to get better at it?” I'd say to my son.

“Not really. I just want to have some fun.”

“But it's more fun the better you get at it.”

“Not to me it isn't.”

Of course this polarity isn't exclusive to the present or to the West; I remember reading more than one samizdat novel from the East in which older versions of my son, or the girl, or both, were central characters. I'm also aware that many young people still play tennis — and live their lives — with more moderation than the young girl, yet more passion than my son. But it seems to me that the contrast between these two styles is typical of two ways that a large number of young people have of addressing the world nowadays, and that this contrast has grown more extreme in the past few decades, not simply because of the promise of wealth in the girl's professionalism (and its implicit rejection in my son's behavior) but because of something deeper, some common vision they shared of the world itself.

Both saw the future as dangerous. The girl's way of dealing with that danger was to master it, defeat it by espousing its values and fighting her way to the top; but under her poker-faced self-absorption one sensed high anxiety, anger, and even a need to be a 12 year old — to be loved and stroked -- that she'd only be able to acknowledge years later, when she reached a safer place in her life. Underneath my son's in-

ným dievčaťom, ktoré milujú a pohladia - čo bude schopná pripustiť až po rokoch, keď sa ocitne v bezpečnejšom úseku svojho života. Pod indolenciou môjho syna musel byť hrozný strach z neúspechu a z toho, že by ho niekto hodnotil. Radšej než by zostali otvorení a zraniteľní, syn a jeho priatelia si podvedome zvolili miesto mimo spoločenstva (v tomto prípade „spoločenstvo“ Hry) a vymysleli si dočasnú alternatívnu spoločnosť zbavenú všetkých prvkov, ktoré vzbudzujú strach.

V istom zmysle mali pravdu. Svet, pred ktorým stoja mladí ľudia, je nebezpečný. Nielen do slovné - množstvom zbraní, drog, prenesením televízneho násillia do reálneho života, HIV - ale aj v subtilnejších významoch. Pred dvadsiatimi rokmi nazval sociológ Christopher Lasch našu spoločnosť Narcistickou kultúrou a počas posledných dvoch desaťročí narcizmus vzrástol. Spoločenské tkanivo, ktoré nás spájalo v atmosfére vzájomnej zdvorilosti a relatívnej kooperácie sa stenčilo a život sa stal úmerne tomu nebezpečnejším - jednoducho preto, že nevieme, komu môžeme dôverovať. Hoci sú Američania posadnutí kariérou, pracujú stále viac, v zamestnaní prežívajú stále väčší stres, ich budúcnosť je stále nejistejšia. I keď všeobecne prevláda mienka o „ekonomickej konjunktúre“ a „nebývalom stupni prosperity“, nemožno sa zbaviť pocitu, najmä medzi mladými ľuďmi, zo šialených pretekov za šťastím (ktoré sa chápe v najužšom zmysle prestíže, bohatstva, moci) alebo z neurčito rebelujúcej nespokojnosti; niekedy sa vyskytuje zvláštna kombinácia oboch, keď deti snívajú o tom, že do štyridsiatky zarobia veľa peňazí, potom to zanechajú a „budú robiť čo naozaj chcú“, a nevedomujú si, že objaviť, čo vlastne chceme robiť, je celoživotná úloha.

Ani jedna z uvedených alternatív sa mi nezdá šťastná alebo nádejná. Nie je pritom jednoduché povedať, čo by sa dalo ponúknuť ako náhrada, najmä, keď ako dospelí musíme prevziať časť viny za vzniknutú situáciu. Nemyslím si však, že zlosť, či dokonca nepriateľstvo, ktoré pociťujem zo strany mladých ľudí, je imaginárne: vyzerajú, ako keby sa pýtali, prečo ste nám dali takýto svet, svet, v ktorom sa nedá byť dieťaťom?

dolence had to be a terrible fear of failure and of being judged. Rather than leaving themselves open and vulnerable, he and his friends had unconsciously opted out of “society” (in this case, the “society” of The Game) and invented a temporary alternative society devoid of all anxiety-provoking elements.

In a sense, they were right. The world that young people face is dangerous. Not only literally -- in the prevalence of weapons, drugs, the spillover of televised violence into real life, HIV -- but in subtler ways as well. Twenty years ago the social critic Christopher Lasch called our society The Culture of Narcissism, and during the past two decades that narcissism has grown. The social fabric that used to bind us together in an atmosphere of civility and relative cooperation has worn thinner now, and life has accordingly become more hazardous, simply because one doesn't know whom to trust. Though Americans are obsessed with their careers, they work longer hours, their jobs are more stressful, their futures less certain. Whatever the conventional wisdoms are about the “booming economy” and “unprecedented levels of prosperity,” one can't escape a sense, especially among young people, of either frantic competition for “success” (defined in the narrowest terms of prestige, wealth, power) or vaguely rebellious discontent — and sometimes a strange combination of both, in which kids dream of making enough money by the age of forty to drop out and do “what they really want to do,” not realizing that finding what one wants to do is in itself a life-long quest.

None of these alternatives strikes me as happy or hopeful. Yet it's hard to know what to offer as a substitute, especially when as an adult one has to shoulder part of the blame for the situation. But I don't think that the resentment, even hostility, that I feel from young people is imaginary: they seem to be asking, why did you give us a world like this, a world in which it's impossible to be children?

A useful response to the question isn't obvious. Saying that we intended something quite different rings hollow on many levels. If one

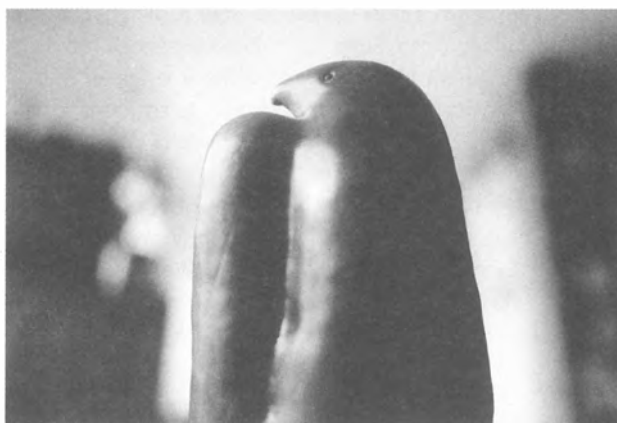
Odpoveď na túto otázku, ktorá by mohla pomôcť, nie je poruke. Povedať, že sme sa snažili o niečo podstatne odlišné, znie z mnohých dôvodov falošne. Ak sa niekto zastáva starých právd a hovorí: Svet skutočne nie je taký nebezpečný, ako sa obávajú; môžete byť ambiciózní a zároveň aj spoločensky angažovaní bez toho, aby ste boli nemilosrdní; sú aj iné hodnoty ako je zhromažďovanie vecí, ktoré vám aj tak neposkytne hľadajú bezpečnosť; zúčastniť sa Hry nie je úplne zlé, najmä ak sa na ňu dívate kriticky; áno, moja generácia neuspela pri tvorbe ľudskejšieho, spravodlivejšieho sveta, ale nie je to úplná prehra. Ak vravíme podobné veci, cítime sa trochu hlúpo, pretože za otrepanými frázami ľahko rozoznáte práve tie isté pocity nebezpečenstva a neistoty, ktoré vnímajú ako hrozbu aj mladí ľudia.

Ani to dievča ani môj syn už nehrajú na dvorcoch tenis. Ona sa s najväčšou pravdepodobnosťou vybrala do módnejšieho klubu a nasadla do vysoko výkonného koča na úrovni juniorských majstrovstiev krajiny. Môj syn sa zabáva s počítačom a píše hip-hopové texty; imponuje mi jeho rytmus, ale znepokojuje ma dávka hnevu, ktorú vyjadruje v textoch. Ja sa stále usilujem zlepšiť si servis, ale asi nevelmi nádejne. Pokúšali sme sa byť našim deťom priateľmi, moja generácia rodičov nemala ani poňatia, že nám budú zazlievať to, čo sme nemohli zastaviť: zhoršovanie zmyslu pre komunitu a pocit bezpečia, pri ktorom sa nebude treba utiahnuť do urýchleného profesionalizmu, alebo do nostalgického fantazírovania, ale kde by sa dala hrať Hra pre radosť a vyhrávať či prehrávať takmer rovnako dôstojne.

Z anglického originálu preložila Viera Rybárová

stands up for the old verities and says things like: The world really isn't quite as dangerous as you fear it is; it is possible to be personally ambitious and socially engaged, without being ruthless; there are other values than the acquisition of goods, which won't give you the security you're looking for anyway; playing the Game isn't all bad, especially if you treat it with a critical eye; yes my generation failed in making a more humane, equitable world, but not completely — if one says things like that, one feels a little foolish, because it's not difficult to discern behind the platitudes the very feelings of danger and insecurity that young people feel threatened by.

Neither the girl nor my son plays tennis at the courts anymore. Most likely she's gone on to a fancier club, a high-powered coach, ranking among the Junior Nationals. My son fools around with his computer and writes hiphop lyrics; I'm impressed by his rhythm but worried about the amount of anger he expresses in those lyrics. I still try to improve my serve, but perhaps in a less hopeful way. Trying to be friends with our children, my generation of parents had no idea that they'd resent us for what we couldn't stop: the deterioration of a sense of community and security in which one wouldn't have to retreat into either sped-up professionalism or nostalgic fantasy, but could play the Game for the love of it, and win or lose with almost equal grace.

Peter Župnik: *Maltézsky sokol / Maltese Falcon*